

Štórski ŽELEZAR

Leto XX.

1980

NOVEMBER 1980

ŠT. 22

GLASILO DELAVCEV DELOVNE ORGANIZACIJE ŽELEZARNE ŠTÓRE

Sedemintrideset let republike

Pred sedemintridesetimi leti, 29. novembra 1943, so v bosenskem mestecu Jajcu razglasili rojstvo nove, demokratične Jugoslavije. Tako je postal ta dan tisti najsvetlejši datum v zgodovini jugoslovanskih narodov, ko so na majhni oazi svobode sredi zaslužjene Evrope izvolili izmed najboljših sinov domovine svojo prvo narodno vlado. To je datum, zapisan pod petimi združenimi plameni v grbu narodov Jugoslavije; to je tisti zgodovinski dan, ko so vsi ti narodi sprejeli trdno odločitev o temeljnih političnih, družbenoekonomskih in moralnih spremembah iz buržoazne monarhije v demokratično republiko.

Že prvo zasedanje AVNOJ si je postavilo za cilj osvoboditev in hkrati z njo socialno preobrazbo države na novih, socialističnih temeljih. Takrat je obseg osvobojenega ozemlja in razmah narodno-osvobodilnih odborov že zahteval enotno politično predstavništvo za vso državo. To je postalo Antifašistično višje narodno osvobodjenje Jugoslavije (AVNOJ). Medtem ko so na sklepe prvega zasedanja AVNOJ z dne 26. novembra 1942 v Bihacu v svetu gledali še nezaupljivo, so v sklepih II. zasedanja AVNOJ videli že resno voljo naših narodov, da so ubrali novo pot — pot svobodnega, neodvisnega odločanja o svoji usodi. Priznati so morali, da si kujemo nove oblike ljudske vladavine v najtežjih časih naše zgodovine, da bo naša

samoupravnimi prvinami. Mnogi so nas razglašali za revizioniste zaradi naših vidikov socialistične teorije in prakse, ko smo se borili proti dogmatizmu doma in po svetu, v mednarodnem delavskem gibanju. Obdolžili so nas celo za izdajo socializma.

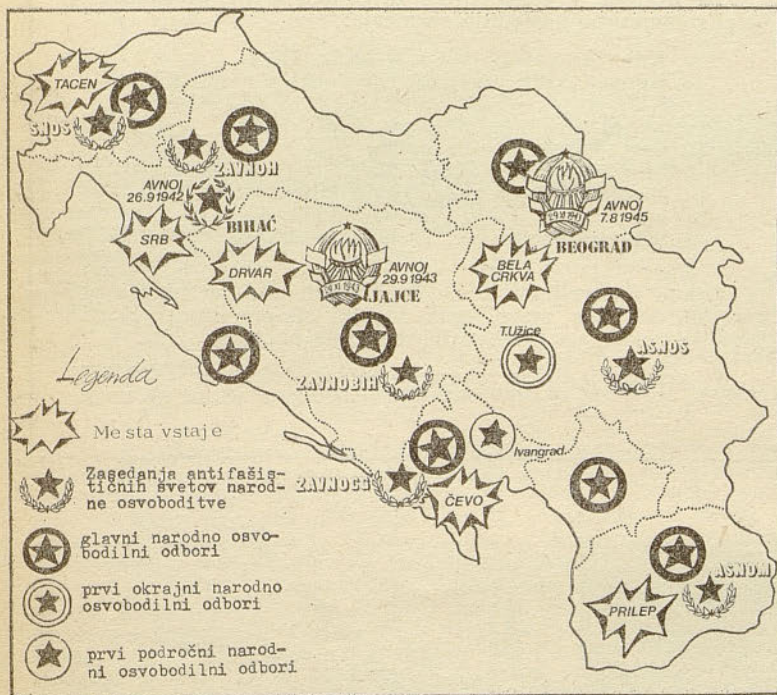
Naše ljudstvo je po svojih izvoljenih predstavnikih vztrajalo pri odločitvah I. in II. zasedanja AVNOJ. Pod vodstvom komunistične partije in tovariša Tita, ki so mu na II. zasedanju AVNOJ podelili naziv maršala, smo šli skozi vse viharje do končne zmage nad zavojalci, nad vsemi sovražniki naših narodov in narodnosti in revolucionarnih pridobitev.

Natanko dve leti po zgodovinskem zasedanju v Jajcu, to je 29. novembra 1945, je Ustavodajna skupščina s posebno deklaracijo proglasila Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo. Dosegli smo odločne spremembe družbenih odnosov, uspeli smo v zahtevi po odpravi gospodarske, politične in kulturne zaostalosti. Neposredno v zvezi s tem je nastajanje, razvoj in uveljavitev družbenega samoupravljanja kot temeljne oblike naše socialistične demokracije. Novi družbeni odnosi se neprestano krepijo. Samoupravljanje je postalo z novimi ustavnimi normami podlaga našega družbenega življenja. Pa tudi navzven, v mednarodnih odnosih, v mednarodnem političnem življenju se socialistična, neuvrščena Titova Jugoslavija vse bolj uveljavlja. Tito je resda umrl, toda še je med nami, vse se naprej odvija po njegovih smernicah.

Ko praznujemo dan republike, se oziramo nazaj na prehojeno pot z občutkom, da so bili vsi napor, trpljenje in težave en sam obsežen, čeprav naporen delovni včeraj. Zdaj smo v razburljivem, problematičnem danes in naši napor so uprti že v nemiren in težaven jutri. Nove generacije prevzemajo in bodo prevzemale bremena oblikovanja in graditve naše družbe na svoja ramena. Ob vsem prestanem in ob tem, kar nas danes teži ter ob vseh bremenih naj nam bodo za zgled tisti junaki, ki so nam pripravili in priborili pridobitve, za katere je padlo toliko žrtev. Naj nam ne bo nobeno žrtvovanje pretežko za doseg tistega, kar je že nakazano, za nove uspehe, seveda ob številnih naporih za lepšo prihodnost, v dobro mladega rodu.

Tako pripravljeni nazdravimo sedemintridesetletnici naše socialistične, samoupravne domovine.

R. U.

Karta vstaje jugoslovanskih narodov in narodnosti ter razvoja ljudske oblasti

svoboda s krvjo priborjena, izvojevana z najhujšimi, ogromnimi žrtvami in napor. Ne smemo pozabiti, da so mnogi proglasili našo odločitev za oborožen odpor proti okupatorjem za pustolovstvo, odločitev I. in celo II. zasedanja AVNOJ pa preuranjene. Niso nas razumeli, niso doumeli naše dokončne volje, da obračunamo s kruto preteklostjo in smo trdno odločeni za novo pot. Le počasi so morali verjeti v Londonu, Washingtonu in v Moskvi, za kaj smo se odločili.

Tako se je nova Jugoslavija rojevala sredi krvavih bitk in — kar je še najbolj žalostno — sredi diplomatskih spletk druge svetovne vojne. Naša borba je bila samosvoja, z mnogimi svojstvenimi značilnostmi bodoče federalne ureditve in z že takrat zaznavnimi

Delovnim ljudem in občanom čestitamo za dan republike 29. november

- samoupravni organi
- družbenopolitične organizacije
- kolegijski poslovodni odbor
- uredništvo Štórskega železarja

STANDARDIZACIJA '80

Gospodarska zbornica BiH je v sodelovanju z Zveznim zavodom za standardizacijo in Gospodarsko zbornico Jugoslavije ter drugimi organizirala jugoslovansko posvetovanje »Standardizacija 80« na temo »Pomen in vloga standardizacije v povečanju produktivnosti dela in znižanju stroškov poslovanja«.

Tega posvetovanja so se udeležili predstavniki JLA, mednarodne standardizacije, vseh pomembnejših panog našega gospodarstva, visokih šol in ustanov, velikih OZD kot so na primer Iskra, Energoinvest, Gorenje, Rade Končar, EI, Crvena Zastava, INA, Goša, SOKO, Jugoinspekt, Bratstvo, FAMOS, Rudi Čajevac, 14. oktober, Mariborska livarna itd. ter železarn.

Cilj posvetovanja je bil: »Uveljavitev standardizacije kot ekonomske produktivne discipline in pomembnega faktorja pri pospeševanju kakovosti gospodarjenja ter povečanju produktivnosti dela«.

Program posvetovanja:

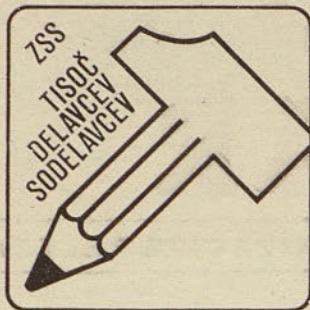
1. Splošni del in sodelovanje z mednarodno standardizacijo
2. Tipizacija in unifikacija
3. Kakovost
4. Sistemi klasifikacije
5. Transport
6. Standardizacija v praksi

V okviru navedenega programa so bile obravnavane naslednje teme (navajam samo nekatere):

1. Vloga standardizacije pri racionalnem koriščenju sredstev za obrambo države
 2. Vpliv standardizacije na kakovost gospodarjenja
 3. Vloga standardizacije pri mednarodni menjavi izdelkov
 4. Vpliv standardizacije na potrošnjo energije
 5. Usklajevanje naših in mednarodnih standardov
 6. Standardizacija in zaščita potrošnikov
 7. Ekonomika standardizacije in kakovosti
 8. Tehnična kontrola kakovosti v metalurgiji — interni, panožni in državni standardi ter njihov vpliv na produktivnost dela
 9. Spremljanje in odrejanje standardov stroškov kakovosti v proizvodnji s koriščenjem avtomatske obdelave podatkov
 10. Vrednotenje rentabilnosti projekta standardizacije
- Iz tega kratkega pregleda vidimo, da so obravnavane teme imele aktualni pomen za našo družbo in industrijo ter mednarodno menjavo dela.

Za nas iz črne metalurgije so bile posebej zanimive teme, katere so obravnavale pomen standardov naših surovin, polizdelkov ter finalnih izdelkov na ekonomičnost poslovanja in prodaje naših izdelkov.

Na prihranke, ki jih prinaša standardizacija v posameznih panogah in delovnih organizacijah, je posebej opozoril referat »Vrednotenje rentabilnosti projekta standardizacije«, ki ga je imel predstavnik mednarodne standardizacije. Ta metodologija je bila objavljena v juniju t. l. v Londonu in precizira praktično uporabo v DO. Uporabljena je

bila na različnih projektih v več državah in ker so dobili pozitivne rezultate njene uporabe, so se odločili za njeno objavo.

Metoda omogoča izračun rentabilnosti ne samo pred pričetkom standardizacije in po zaključku iste, temveč tudi v vseh fazah tega projekta.

Uporaba te metode prikazuje vrsto praktičnih prednosti uvajanja projektov v DO z uporabo normalnih ekonomskih kalkulacij.

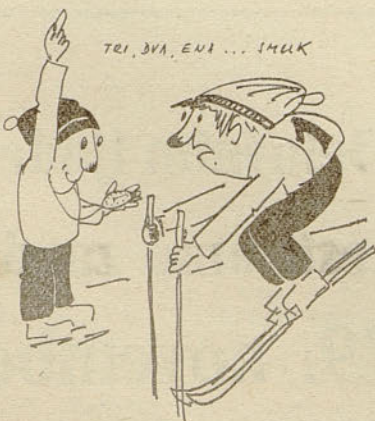
Navajamo samo dva praktična primera te metodologije:

1. V Franciji so ugotovili, da za 1 FF vložen projekt standardizacije je 14 FF dobička. Amortizacija stroškov je bila tri mesece in skupni dobiček je bil 103.000 FF. Skupni stroški projekta so bili 7.675 FF, letni prihranek pa je 35.849 FF.

2. V Avstriji pa so stroški enega projekta kompenzirali v 7 mesecih in so za en Sch vložen v standardizacijo dobili 7 Sch dobička tj. procentualni dobiček 157%. Skupni dobiček od tega projekta je bil 9.860.000 Sch.

Ta dva primera iz prakse dokazujeta, da projekti standardizacije predstavljajo visoko rentabilne naložbe.

Analogno lahko govorimo o višini škode, ki nastane v DO z neuporabo standardov ali z izgubo dobička zaradi nastopanja na domačem in tujem tržišču, ki nam ga omogoča tudi standardizacija. S. V.

— Zakaj meriš čas s štoparico, ko imamo vendar elektronsko napravo?

— Ja, v DS za kadre in splošne zadeve se že leto dni pogovarjajo ali bi inovatorja zaslužila nagrado ali ne. Inovatorja pa sta se odločila da je koristneje, če jo uporabijo v neposredni proizvodnji.

— Ja, ja, tam kjer imajo sami inovatorje, ustvarjalnost pravilneje vrednotijo.

Mednarodni sistem merskih enot

S 1. januarjem 1981 prehaja tudi naša država na mednarodni sistem (SI) merskih enot in tako se pridružujemo 162 deželam sveta, ki so z ustrezno zakonodajo sprejele ta enotno urejeni sistem.

Večina, 153 dežel sveta, že uporablja metrične enote, sistem SI pa pomeni razumljivo nadaljevanje.

Leta 1975 je minilo 100 let, ko so v Parizu podpisali mednarodno konvencijo, imenovano »metrsko«. To konvencijo je podpisala tudi kraljevina Srbija že leta 1879 in tako smo tudi pri nas dobili osnovo za uvedbo današnjega sodobnega in mednarodnega sistema SI.

Prvič smo se v naši državi srečali z enotami SI sistema v letu 1961. Zadnje izboljšave na tem področju je prinesel zakon o merskih enotah in merilih iz leta 1976. Zaradi tega zakona bomo morali iz spomina iztisniti vrsto do zdaj uveljavljenih merskih enot, kot so na primer konjske moči, kalorije, kilopondi, atmosfere, stopinje Celzija itd.

Zakon določa uporabo sedem osnovnih enot in veličin:

Veličina	Osnovna merska enota	Znak
dolžina	meter	m
masa	kilogram	kg
čas	sekunda	s
električni tok	amper	A
termodinamična temperatura	kelvin	K
svetilnost	candela	cd
količina snovi	mol	mol

Izpeljane merske enote se oblikujejo iz osnovnih merskih enot.

Zakon še dopušča v poslovanju s tujino uporabo nekaterih starih merskih enot, ki so v rabi v posamezni državi.

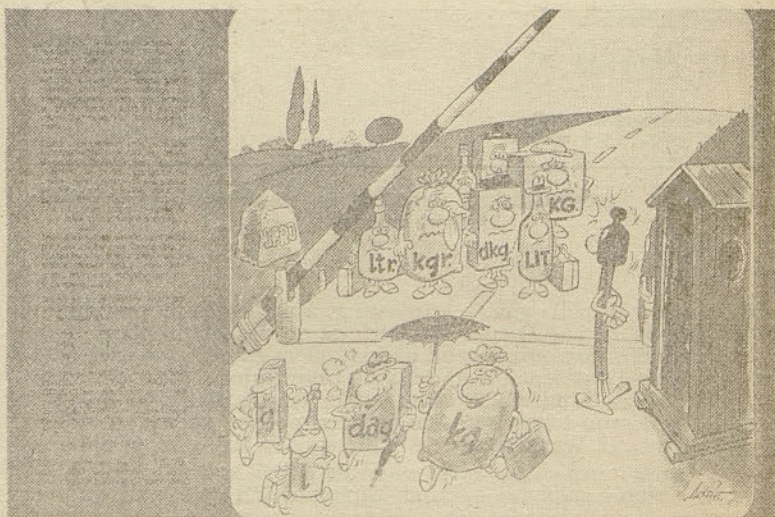
Zavedamo se, da nam bodo nove merske enote nevročile nekaj preglavic, saj se veliko strojev in naprav naslanja na stari merski sistem.

Za potrebe v vsakdanjem zasebnem življenju zadostuje, če si zapomnimo naslednja razmerja:

Kalorija (cal)	≈ 4 Joule (J)
Kilovat (kW)	= 1,36 konjske moči (KM)
KM	= 0,736 kW
50 KM	= 36,0 kW
dag	= 10 g
l l	= dm ³
Newton (N)	≈ 0,102 kiloponda (kp)
kp	= 1000 ponda (p) 10 N
teh. atmosfera (at)	= 100 kilopascala (kpa)

Zakon ni uveljavil le novih merskih enot in hkrati prepovedal nekatere stare, novi merski sistem omogoča tudi jasnejši pogled na meritve in merjenje nasploh.

Po gradivu iz GV in zakona za Storski železar priredil S. V.

Oseb z nepravilno izpolnjenimi listinami, ne spuščam v SFRJ

Saj sem ti rekel, da te ograje ne boš preskočil

Slika: M. Dobrič

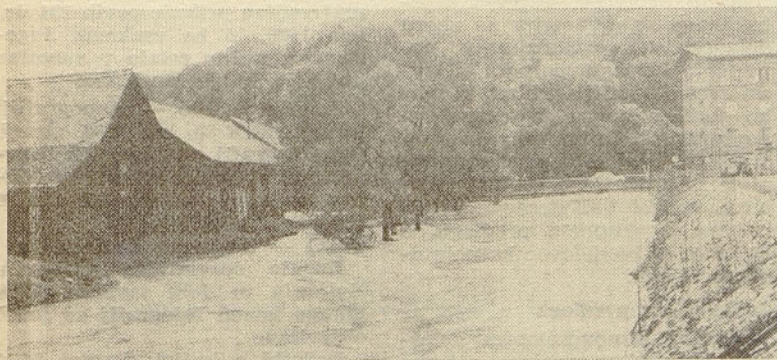
Posledice oktobrskih poplav

Čeprav se Voglajna ob zadnjem deževju ni razlila čez bregove, kot leta 1954 in še enkrat pozneje, je voda ogrožala posamezne obrate in predvsem zaradi zastoja povzročila nekaj škode. Pričelo se je že v sredo, 8. oktobra, ko so morali gasilci pokrivati streho nad pisarnami gostinske enote. V četrtek, 9. oktobra se je takoj zjutraj sestal štab civilne zaščite, da bi ugotovil stanje in ukrenil vse potrebno, če bi se slučajno voda razlila iz struge. Štab civilne zaščite je opozoril vodstva obratov glede čiščenja odtočnih kanalov in jaskov, da bi s tem preprečili izliv

stavi črpalke vodo z vso razpoložljivo opremo, intervenirala pa je tudi izven delovne organizacije.

Že pred 6. uro zjutraj je bilo treba reševati opremo v stanovanju Julijane Mlakar na Opoki, kjer je nivo vode v stanovanju dosege 170 cm višine. Ekipa gasilcev je sodelovala tudi pri reševanju premičnin v skladišču trgovine Plavž in gostilni Vrzel. Ves dan so črpali vodo iz zbirnega jaska pred upravnim poslopjem, s čemer so preprečili dotok vode v pritličje stavbe.

Takoj zjutraj sta prišla poziva iz jeklarne in livarne II, da je potrebno črpati vodo pri konti

Še malo pa bi Voglajna preplavila most in prekinila promet

vode v notranjost objektov. Vzpostavljena je bila zveza s štabom civilne zaščite občine Sentjur, od koder je pretila največja nevarnost. Opozorili so enoto GSKG glede zavarovanja lesa in kletnih prostorov v stavbi GSKG sindikata. Energetski obrat je bil zadolžen, da kontrolira potok Toplica in Bojanski potok ter čisti zaščitne brane, da bi se s tem preprečil izliv vode po površini, mimo bivše šamotarne proti aglomeraciji.

Nivo vode v Voglajni je zelo hitro naraščal in že okrog 12. ure dosegel pri mostu kritično točko. Na srečo je dež nekoliko prenehal, zato je pričela voda v popoldanskih urah rahlo upadati. Največja sreča je bila v tem, da je bilo jezero Tratna v tem času precej izpraznjeno. Kljub temu je zaradi visokega vodostaja voda vdirla po kanalih in skozi zemljo v posamezne obrate. Gasilska služba je v pojačani se-

napravi oziroma pripravi peska. Tema pozivoma so se pridružili še iz tovarne traktorjev, valjarne II, energetike in drugi. Poplave v posameznih obratih so zaradi stalnega deževja trajale ves mesec oktobra in tudi v prvi polovici novembra. Samo v mesecu oktobru je bilo 85 pozivov za črpanje vode, od tega 24 v livarin II, 21 v jeklarni itd. Črpalke so bile v pogonu 242 ur.

Kot že večkrat doslej se je tudi tokrat pokazalo, da je treba na mestih, kjer voda večkrat ogroža posamezne naprave, namestiti stabilne električne črpalke, s katerimi bi lahko obrati sami opravljali črpanje. Gasilska služba že več let opozarja na to problematiko, vendar brez uspeha. Upamo, da bo vsaj letošnji primer izučil odgovorne organe in prispevek k rešitvi tega problema, saj z enournim izpadom proizvodnje mnogo več izgubimo, kot bi bila vrednost omenjene črpalke.

K. Š.

Eksplodije pri dotiku žarečih tekočih snovi z vodo

Težke eksplozije, ki nastajajo pri dotiku tekočega železa z vodo, so utemeljene s fizikalnimi in kemičnimi reakcijami, ki sprostitjo ogromne eksplozivne sile.

FIZIKALNA REAKCIJA

Če pride sorazmerno majhna količina vode v dotik z žarečimi tekočimi snovmi, nastane pri veliki toplotno kapaciteti teh snovi hipno ogretje vode na visoko temperaturo. Lahko sodimo, da se voda ob tekočem železu segreje v delih sekunde na 1200°C. Pri takem segretju se vodna para s svojimi lastnostmi približa lastnostim idealnega plina, pri čemer lahko uporabimo hipotezo, ki jo je postavil italijanski fizik Avogadro (1776—1856):

1 mol = 18 g vode. V obliki plina voda zavzame pri 0°C in 1 atm. prostor 22,4 litra.

Volumen plina 1 g vode bi bil pri 0°C $\frac{22,4}{18} = 1,24$ litra.

To je seveda le fiktivna vrednost. Pri 1200°C se poveča volumen na:

$$V_{1200} = V_0 \cdot \frac{T}{273}$$

Absolutna temperatura T je 1200 + 273 = 1473°. Torej je:

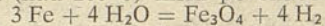
$$V_{1200} = 1,24 \cdot \frac{1473}{273} = 6,7 \text{ litra.}$$

To pomeni, da bi se 1 g (1 cm³) vode v trenutku hipnega uparjenja in segretja na 1200°C moral razširiti na približno 7 litrov ali 7000 cm³, da bi dosegel atmosferski tlak. Ali narobe: 1 g = 1 cm³ vode izvajajo — v trenutku hipnega ogretja na 1200°C — na svojo okolico tlak okrog 7000 atmosfer.

Ta obravnava nam zadostno razloži elementarne sile, ki so v primerih eksplozij povzročile velika razdejanja. Že najmanjša količina vlage, ki na primer pride v peč z vložkom, lahko vrže njeno vsebino v zrak.

KEMIČNA REAKCIJA

Znano je, da teži železo kot neplemenita kovina močno k združitvi s kisikom. Brez dovoda zraka odvzame železo vodni pari pri zvišani temperaturi (nad 200°C) kisik po enačbi:

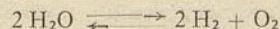

Iz tega sledi, da nastane pri dotiku tekočega železa z vodo prost vodik. Ta vodik se pomeša zopet s kisikom iz zraka v okolici v pokalni plin in se ponovno ob prisotnosti plamenov spoji eksplozivno v vodo.

ZAKLJUČEK

Presoja, katera od reakcij bo povzročila eksplozijo, bo v posameznih primerih različna. Če vtaknemo vlažne predmete v žareče tekoče snovi, bo domnevno čisto fizikalna reakcija povzročila eksplozivno razpršitev mase.

Pri prostorninskih eksplozijah pa bo imela kemična reakcija odločilno vlogo. Razkroj vode pod vplivom temperature v vodik in kisik po enačbi:

je podrejenega pomena. Ta razkroj se začne pač pri temperaturi nad 1000°C, je pa v teh temperaturnih področjih še nepomemben.

Ob močnem sneženju ali dežju je pazljivost pri zakladanju peči vitalnega pomena za zaposlene v obratih, kjer se tali železo.

Iz vsega tega sledi, da je potrebno delavce na to opozoriti, še preden bi lahko prišlo do nesreče.

Dragan Simović

Pa še to

Ameriški pisatelj Jack London je napisal kakih 50 povesti in romanov. V romanu Železna pest je preroško nakazal podobo fašizma v svetu. Njegov roman Martin Eden je v precejšnji meri avtobiografski. Poznana so še njegova dela Klic divjine, Beli Očnjak, Dolina meseca in druga. Umrli je 22. novembra 1916, star komaj 40 let.

V Dallasu je 22. novembra 1963 umrl kot žrtev atentata ameriški predsednik John Fitzgerald Kennedy, star 46 let. Bil je najmlajši predsednik v zgodovini ZDA.

Pri Cape Codu je 21. novembra 1620 pristala ladja Mayflower, ki je iz Velike Britanije pripeljala v Severno Ameriko prve naseljenke.

SAJ BI JO LAHKO

Pri nekem polkovniku, ki je dolga leta služil v Indiji, je zbrana družba.

»Nekoč se je globoko v džungli priplazil lev do moje žene. Bil sem brez orožja, ostala mi je samo moč hipnoze. Pogledal sem zver naravnost v oči in enakomerno govoril: »Ne smeš je požreti, ne smeš je požreti...« In zares, po nekaj minutah se je tiger splazil v grmovje in izginil.

Gostje si olajšano oddahnejo. Tedaj se odprejo vrata in vstopi sitna polkovnikova žena. Vsi jo ogledujejo, eden pa se obrne h gospodarju in zamrmra:

»In zakaj naj bi je ne požrl?«

DOMISLICA

Iz katere knjige se največ naučimo?

Iz knjige srca.

In kdaj slišimo njen glas najglasneje zveneti?

V urah trpljenja in skobi.

Postopek sprejemanja samoupravnih splošnih aktov

Postopek pripravljanja in sprejemanja samoupravnih aktov ni posebej urejen v nobenih pravnih predpisih. Zakon o združenem delu v 610. členu določa, da se s samoupravnim sporazumom o združevanju dela delavcev TOZD in s statutom določi, katere samoupravne akte bo TOZD oz. DO sprejemala. V teh aktih se okvirno določijo tudi vprašanja, ki se bodo v teh aktih urejala ter določi način in postopek sprejemanja samoupravnih splošnih aktov. Tako kot pripravljalni postopek za izdelavo samoupravnih splošnih aktov poteka skozi več različnih faz, tako tudi postopek sprejemanja teh aktov poteka v več fazah, ki so različne glede na to, kakšen samoupravni splošni akt sprejemamo. Kadar gre za takšne akte, ki jih sprejemamo z osebnim izjavljanjem, običajno ločimo devet faz v postopku sprejemanja. V nadaljevanju sestavka bom te faze naštel in na kratko obrazložil.

1. Pobuda za sprejetje samoupravnega splošnega akta

Takšno pobudo lahko dajo posamezni organi v OZD, družbenopolitične organizacije, zlasti sindikat, strokovne službe, kakor tudi vsak delavec. Prav je, da je takšna pobuda čim širša, ker lahko organi upravljanja vsestransko proučijo posamezna vprašanja in probleme, ki jih je potrebno urediti s samoupravnim splošnim aktom. V praksi je najčešči pojav, da so pobudniki za sprejetje samoupravnih aktov strokovne službe v organizacijah združenega dela. To je seveda razumljivo iz razloga, ker te službe spremljajo določeno problematiko v okviru svojih nalog in opravil, ki jih imajo. Zaradi te svoje funkcije so strokovne službe dolžne, da dajejo pobude za sprejetje določenih samoupravnih splošnih aktov; poleg tega pa morajo tudi podrobneje obrazložiti potrebo in predvideti problematiko, ki naj bi jo posamični akt urejeval. Takšna pobuda za sprejem seveda ni potrebna, ka-

dar je z zakonom izrecno določeno, da mora OZD sprejeti določen samoupravni akt.

2. Potrditev potrebe za sprejetje samoupravnega splošnega akta

Ko dobi delavski svet pobudo za sprejetje določenega samoupravnega splošnega akta, mora ta predlog podrobno proučiti in zavzeti določeno stališče. V primeru, da je OZD dolžna sprejeti določeni samoupravni akt, delavski svet sprejme sklep o čimprejšnji izdelavi osnutka oz. samoupravnega akta. V primeru pa, da gre za fakultativni pravni akt, delavski svet podrobno prouči pobudo in v kolikor ugotovi, da je potreba podana, sprejme sklep o izdelavi osnutka. Istočasno delavski svet določi smernice za izdelavo samoupravnega splošnega akta.

3. Izdelave tez za samoupravni splošni akt

Pri izdelavi in pripravi samoupravnih aktov, ki so pomembnejši, je priporočljivo, da se pred izdelavo osnutka akta izdelajo teze. Izdelavo le-teh zaupa delavski svet posebni komisiji. Teze morajo zajemati snov, ki mora biti urejena v določenem aktu. S tezami je potrebno dati načelne odgovore na vprašanja, ki jih je potrebno urediti s samoupravnim splošnim aktom, s tem da se ti odgovori dajo v več variantah. Teze so običajno obširnejše kot sam tekst akta. Pri izdelavi tez morajo sodelovati strokovne službe, ki dobro poznajo materijo, ki jo želimo v samoupravnem splošnem aktu. Teze se dajo v razpravo zainteresiranim organom, praviloma pa morajo o njih razpravljati tudi delavci na svojih zbiorih.

4. Izdelava osnutka samoupravnega splošnega akta

Po sprejetju sklepa o potrditvi potrebe za sprejetje določenega samoupravnega splošnega akta delavski svet imenuje komisijo za izdelavo osnutka akta, ali pa za to pooblasti določeno strokovno službo v okviru določene organizacije združenega dela. V ko-

likor so bile v javni razpravi že teze akta, se k izdelavi osnutka SSA pristopi, ko je razprava o tezah končana. Komisija za izdelavo osnutka SSA je dolžna upoštevati smernice, ki jih je dobila od delavskega sveta in pripombe, ki so bile podane na teze samoupravnega splošnega akta. Osnutek SSA se nato posreduje v razpravo.

5. Razprava o osnutku samoupravnega splošnega akta

Javna razprava o osnutku samoupravnega splošnega akta je mogoče na več načinov, vendar pa mora biti organizirana tako, da se delavci lahko podrobno seznanijo z vsebino osnutka. Na osnutek lahko podajo pripombe in predloge za spremembe in dopolnitve. Čas trajanja je določen s statutom. Po preteku roka, ki je bil določen za javno razpravo, mora komisija, ki je pripravila besedilo osnutka samoupravnega splošnega akta, zbrati vse pripombe in predloge sprememb in dopolnitev, ki so bile dane v javni razpravi in jih proučiti. Nato se oblikuje besedilo predloga samoupravnega splošnega akta, ki se pošlje delavskemu svetu.

6. Poprejšnja obravnava v vprašanjih, o katerih se sprejemajo sklepi z osebnim izjavljanjem

V ZZD je določeno, da se mora zagotoviti poprejšnja obravnava o vseh vprašanjih, o katerih se sprejemajo sklepi z osebnim izjavljanjem delavcev. Poprejšnja obravnava se organizira na zboru delavcev. O organiziranju poprejšnje obravnave mora delavski svet obvestiti sindikat, ki lahko tudi zahteva, da organizira poprejšnjo obravnavo delavski svet. Cilj poprejšnje obravnave ni le informacija o vsebini odločitve, temveč tudi doseganje sporazuma o skupnem predlogu, o katerem se bo delavec kasneje osebno izjavil.

7. Določitev predloga

Predlog samoupravnega splošnega akta, ki se sprejema z osebnim izjavljanjem (zbor, referendum), določi praviloma delavski svet TOZD ali DO, če s samoupravnim splošnim aktom (statutom) ni drugače določeno. Za določitev predlogov SSA, ki jih sprejemajo delavski sveti, je lahko s statutom pooblaščen izvršilni organ delavskega sveta ali komisija, ki jo imenuje delavski svet.

8. Sprejetje samoupravnega splošnega akta

Samoupravne splošne akte sprejemajo delavci z osebnim izjavljanjem na referendumu, na zboru delavcev, s podpisovanjem pismenih izjav in z drugimi oblikami osebnega izjavljanja, če so izrecno določene s samoupravnim sporazumom ali statutom. Nobena od navedenih oblik ne predstavlja večje ali manjše oblike demokracije, razlike so le v načinu izvedbe. Prevladuje mnenje, da referendumska oblika odločanja v največji meri zagotavlja, da se delavci resnično samostojno odločajo o posameznih vprašanjih. ZZD tudi izrecno določa, katere SSA sprejemajo delavci z

referendumom. Delavci sprejemajo akte tudi po svojih delegatih v organih upravljanja (delavski sveti). Odločanje na delavskem svetu ureja poslovnik o delu delavskega sveta.

9. Objava samoupravnega splošnega akta

Znano je, da zakon o združenem delu določa, da samoupravni akti začnejo veljati šele, ko so določen čas objavljeni. Način objave je določen v statutu določene OZD. V praksi se pojavlja več načinov objave SSA, vendar je najučinkovitejši način objava v glasilu delovne organizacije. Tak način omogoča, da se z vsebino akta seznanijo vsi delavci, s tem pa je zagotovljena tudi avtentičnost samoupravnega splošnega akta. Rok za objavo zakonsko ni določen in je to prepuščeno OZD samim, da določijo začetek veljavnosti samoupravnega splošnega akta.

Marjan Jošt

Cankarjeva založba

S knjižne police Cankarjeve založbe bosta do konca tega leta izšle dve knjigi o pokojnem predsedniku Titu.

TITOVA POSLEDNJA BITKA

Knjiga, ki z besedo in sliko pretresljivo prikaže prvih 131 dni leta 1980, ki bo vsakemu Jugoslovancu vedno ostalo v spominu kot leto, ko je umrl Tito

Podatki o foto — monografiji: format 24 x 30 cm, 280 strani, 393 fotografij od tega 132 barvnih, vezava umetno usnje s ščitnim ovitkom — cena 800 din (4 obroki)

TITO — ilustriran življenjepis

Bogato opremljena knjiga o življenju in delu tovariša Tita. Mnoge izmed fotografij so prvič objavljene

Podatki o knjigi: format 24 x 30 cm, 192 strani, 190 fotografij, od tega 90 barvnih, vezava umetno usnje s ščitnim ovitkom. Cena 900 din (4 obroki).

Naročila sprejema Cankarjeva založba — 61000 Ljubljana, Kopitarjeva 2.

Humor

Nedolžna žrtev

»Ljubi moj, jutri bo 25 let, kar sva poročena. Misliš, da bi zaklala kokoš?«

»Beži, beži, čemu bi kaznovala ubogo žival za tisto, kar se je zgodilo pred 25. leti?«

Iz otroških ust

»Mama, katere živali pa so to?«

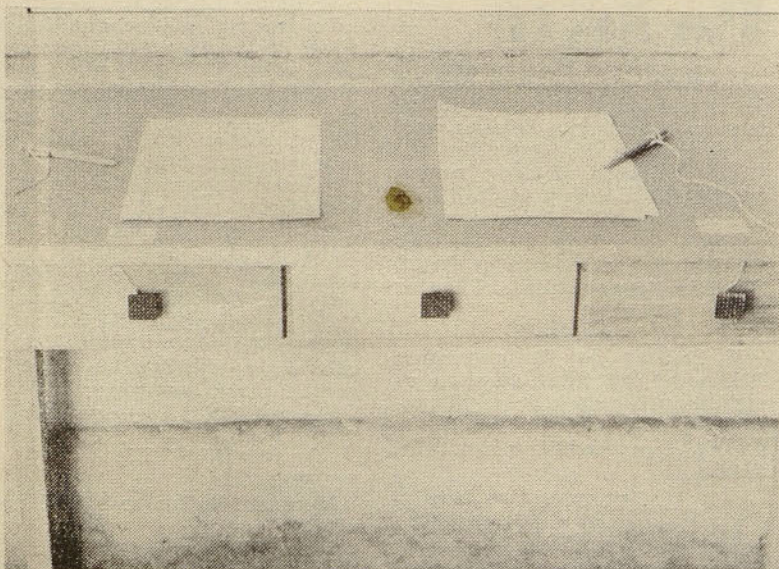
»Svinje, otrok moj.«

»In kako jim rečemo, če niso zamazane?«

Radio

»Očka, ko še ni bilo radia na svetu, kaj pa so imeli ljudje takrat?«

»Mir.«

Vratarnica Štore I. Registrirne ure (peš) za delavce, ki imajo drseči delovni čas

Obravnavane inovacije

Komisija za inovacije TOZD livarna II je pri obravnavi inovacijskih predlogov sprejela naslednje sklepe:

1. Za predlog št. 132 tov. Jakoba Rezarja »Izdelava druge konti peči« se odobri izplačilo drugega posebnega nadomestila. Obračunano je bilo na osnovi prihranka 57.708,60 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2 b.

2. Za predlog št. 447 tov. Miodraga Banjevića iz TOZD livarna II »Skrajšanje časa rušenja Junker peči« se odobri izplačilo prvega posebnega nadomestila. Obračunano je bilo na osnovi prihranka 143.054,36 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 3 a.

3. Predlog št. 543 tov. Petra Koštomaja iz DS IR in Franca Seliča iz TOZD livarna II »Vzvod za odpiranje dna kupolke« se sprejme. Avtorjema pripada pavšalno nadomestilo.

4. Predlog št. 533 tov. Petra Koštomaja, Franca Bevca in Edvarda Hitića iz DS IR »Avtomatizacija transporta form v livarni II« se sprejme. Avtorjem pripada pavšalno nadomestilo.

Komisija za racionalizacije TOZD livarna I je pri obravnavi inovacij sprejela naslednje sklepe:

1. Za predlog št. 105 tov. Mirka Dobrška »Tehnična izboljšava pri izdelavi valjev, kvalitete NGJL« se odobri izplačilo tretjega posebnega nadomestila. Obračunano je bilo na osnovi prihranka 1.478.382,30 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2 a.

2. Za predlog št. 493 tov. Jožeta Verdeva, Franca Ožka in Martina Senice iz TOZD vzdrževanje »Preureditev pogonsko drobilnih valjev« se odobri izplačilo prvega posebnega nadomestila. Obračunano je bilo na osnovi prihranka 108.770,57 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2 a.

3. Predlog št. 552 tov. Draga Flisa iz TOZD vzdrževanje »Sprememba zunanje vrvice in vodenja voza Ignis peči« se sprejme. Avtorju pripadajo tri posebna nadomestila s faktorjem ustvaritvene sposobnosti 2 a.

Komisija za gospodarjenje TOZD jeklovlek je pri obravnavi inovacij sprejela naslednje sklepe:

1. Predlog št. 539 tov. Antona Kosija iz TOZD jeklovlek »Rekonstrukcija podporne linete na BBE-1« se sprejme. Ponovno bo obravnavan po realizaciji.

2. Za predlog št. 356 in 357 tov. Franca Tafele in Antona Šumeja iz TOZD jeklovlek »Dopolnitev sistema za avtomatsko dodajanje in odlaganje na MC I, II« se odobri izplačilo drugega posebnega nadomestila. Obračunano je bilo na osnovi prihranka 141.136,40 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 2 a.

OB PRAZNIKU REPUBLIKE ISKRENE ČESTITKE VALJARJEM OB 10. OBLETNICI OBRATOVANJA VALJARNE II.

Komisija za gospodarjenje TOZD valjarna II je pri obravnavi inovacij sprejela naslednje sklepe:

1. Predlog št. 567 tov. Jurija Kokliča iz TOZD valjarna II »Zaščita odškajevalne naprave v valjarni II« se sprejme. Avtorju pripada pavšalno nadomestilo.

2. Za predlog št. 66 tov. Ferda Halerja in Franca Kaučiča iz TOZD valjarna II »Uvedba krožnih vodil za valjanje Ø 28 in 34 mm na progi Ø 550 mm« se odobri izplačilo tretjega posebnega nadomestila. Obračunano je bilo na osnovi prihranka 1.042.461,45 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 1 b.

3. Predlog št. 551 tov. Marjana Mravljaka iz TOZD valjarna II »Predelava nožev na 400-tonskih škarih« se sprejme.

4. Za predlog št. 526 tov. Milana Mežnarja »Zmanjšanje toplotnih izgub pri koračnih pečeh« se odobri poizkusna izdelava namestitve vetrila ter šob za zračno zaveso na koračnih pečeh.

5. Za predlog št. 282 tov. Stefana Dovška in Alojza Jazbeca iz TOZD vzdrževanje »Obnavljanje žerjavnih tekalnih koles« se odobri izplačilo drugega posebnega nadomestila. Obračunano je bilo na osnovi prihranka 235.961,17 din in faktorja ustvaritvene sposobnosti 1 b.

Komisija za gospodarjenje TOZD EPA je pri obravnavi inovacij sprejela naslednje sklepe:

1. Predlog št. 507 tov. Jožeta Zapuška iz TOZD EPA »Namestitve termoelementov v višini reakcijskega prostora na TH peči« se sprejme in odobri realizacija.

2. Predlog št. 548 tov. Franca Krofliča iz TOZD EPA »Izboljšava na vsipnem in zažigalnem vozu« se sprejme in odobri realizacija.

3. Predlog št. 540 tov. Jožeta Gobca iz TOZD vzdrževanje »Izdelava podesta na transformatorju elektroplovca« se sprejme in odobri realizacija.

Oddelek za inovacije

Pomembno je pravilno ravnanje z opeklinami

Ni dolgo tega, kar se je v naši delovni organizaciji poškodovale delavce s solitrno kislino. Zaradi nepravilne samopomoči, oziroma pomoči sodelavcev na kraju nezgode je delavec utrpel težje okvare tkiva, kot bi jih sicer. Zato bi v tem sestavku rada osvežila nekaj osnovnega znanja iz prve pomoči, ki ga moramo imeti v primeru opeklin in kemičnih poškodb (opekline s kemikalijami).

Opekline povzroči visoka temperatura, pa naj si bo to suha vročina (plamen, vroč zrak, vroča kovina), elektrika, jedkovine — kisline, lugi; vroča tekočina pa povzroči oparine.

Težavnost opeklin določamo z globino in površino prizadete kože. Čimvečja je opečena telesna površina in čimgloblja je opekline, tem nevarnejše so splošne spremembe, ki nastanejo v telesu. Prva najvidnejša od takih sprememb je šok, ki se ponavadi pojavi že pri 15 % opečene površine. Če pa je opečena več kot 33 % telesne površine (1/3), je stanje poškodovanca zelo resno.

Po globini delimo opekline v tri stopnje:

— pri prvi stopnji je koža rdeča, vroča, zatekla in boleča,

— pri drugi stopnji se poleg rdečine in bolečine pojavijo še mehurji, ki so napolnjeni z bistro tekočino.

Opekline prve in druge stopnje so površinske, ker je opečena le vrhnja plast kože (občutljivost za bolečino ni prizadeta).

— pri opeklini tretje stopnje pa je koža opečena v vsej debelini in je neobčutljiva.

Resnost poškodbe je torej odvisna od globine opekline (stopnje) in od površine opečene kože. Tako, na primer, lahko govorimo o hujši opeklini, če je opečeno več kot 10 % telesne površine v vsej globini — opekline tretje stopnje.

Za opečenca je zelo pomembna hitra in pravilna prva pomoč:

Če ponesrečenec gori, ga je treba čimprej pogasiti. Ponesrečenca povaljamo po tleh, ga pokrijemo z odejo, preprogo, suk-njičem in podobno, da zadušimo ogenj.

Naslednji ukrep pri prvi pomoči opeklin je, da opečene predele hladimo. Izkušnje v zadnjih letih so namreč pokazale, da je eden najvažnejših ukrepov pri opeklinah hlajenje z mrzlo tekočo vodo. Na ta način dosežemo, da vročina ne deluje še naprej v globino, to pomeni, da preprečimo opekline višjih stopenj. Istočasno s hladno tekočo vodo zmanjšujemo bolečino. Na ta način pa ublažimo ali celo preprečimo šok, ki je za poškodovanca smrtno nevaren. Zato si moramo zapomniti, da opečeni del telesa takoj ohladimo z mrzlo tekočo vodo, pod tušem, v kadi ali pa z mrzlimi obkladki, ki jih pogostomerjavamo, dokler bolečina ne preneha. Če ima poškodovanec na sebi ostanke zgorelih oblačil, jih ne slačimo, prav tako tudi ne slačimo poškodovanca s hudimi opeklinami. Izjema so oparine! Opečenca slečemo potem, ko smo ga skupaj z obleko ohladili pod mrzlo tekočo vodo. Če takojšnje hlajenje oparine s hladno vodo ni možno, pa je treba obleko takoj sleči, ker je prepojena z vrolo tekočino in bi takša še naprej škodljivo delovala na kožo.

Ko smo opečenca ohladili, ga sterilno pokrijemo (opečenega obraza ne obvezujemo!) in poskrbimo za hiter prevoz v bolnišnico. Če je prevoz do bolnišnice kratek, naj opečenec ne pije ničesar. Da takemu poškodovancu v bolnici lahko pomagajo, dobi navadno narkozo in je bolje, če ima želodec prazen. Če pa pred- (Nadaljevanje na 6. strani)

Ali dovolj skrbimo za požarno varnost?

Požarnovarnosti teden je tradicionalna akcija za krepitev obrambe pred požarnimi nevarnostmi. Požari vsako leto prizadenejo številne delovne organizacije in tudi posameznike. Zato želimo v požarnovarnostnem tednu opozoriti vse, naj pravočasno ukrepajo, da bi požar preprečili; če je že nastal, naj bi ga znali tudi hitro in strokovno pogasiti.

Te vrstice so bile natiskane v sobotni prilogi Večera, dne 18. 10. 1980, ki je bila posvečena Tednu požarne varnosti. Približno z isto vsebino je Področje za tehnično in zdravstveno varstvo — gasilska služba informirala vsa vodstva obratov in samoupravnih organov v naši delovni organizaciji s priporočilom, da vsi na svojem področju in delovnem okolju pregledamo, kaj smo, kaj nismo in kaj moramo storiti, da bi izboljšali stanje požarne varstva. Pri tem smo se zavedali, da je človek povzročitelj 80 % vseh požarov, da je zaradi neznanja, neprevidnosti in malomarnosti

35 % požarov in da nastane v naši delovni organizaciji prav zaradi navedenih pomanjkljivosti vsak tretji dan začetni požar.

Razpravljale samo štiri TOZD

Z okrožnico je bilo poslano tudi priporočilo, naj delavski sveti v obratih in komisije varstva pri delu razpravljajo o tej problematiki in k sodelovanju pritegnejo predstavnike gasilske službe. V teh tednih, odkar je bila poslana okrožnica, so o tej problematiki razpravljale komisije varstva pri delu samo v štirih TOZD, in sicer v GSKG, tovarna traktorjev, in laboratorij, najtemeljiteje pa se je to vprašanje obravnavalo v TOZD energetika, kar je z ozirom na nevarnosti na tem področju razumljivo.

Pričakujemo, da bodo tudi ostali obrati posvetili tej problematiki več pozornosti. Zavedati se moramo, da je družbena, s tem pa tudi požarna varnost, stvar vseh in vsakogar.

K. Š.

Problematika preskrbe prebivalcev občine Celje z osnovnimi prehrabnenimi proizvodi in detergenti

V preteklem in letošnjem letu se soočamo z različnimi težavami pri zagotavljanju normalne preskrbe prebivalstva z osnovnimi prehrabnenimi proizvodi. Zaradi različnih vzrokov in dogodkov doma so potrošniki segali po večjih količinah osnovnih prehrabnenih proizvodov. Zato je prišlo do večjih problemov pri oskrbi tržišča s pralnimi praški in s kavo, občasno pa so se pojavile težave tudi pri drugih proizvodih, kot pri sladkorju, olju, svežem mesu itd. Nezadostne zaloge osnovnih prehrabnenih proizvodov v trgovski mreži, tako v trgovini na debelo kot v maloprodaji, so povzročile količinsko omejen nakup blaga, kar je med drugim vnašalo nemir med kupce in povzročilo oblikovanje domačih zalog.

Občina Celje ni ostala imuna pred letošnjim pomanjkanjem nekaterih vrst prehrabnega blaga, zato je izvršni svet v okviru svojih pristojnosti in možnosti večkrat posredoval v sodelovanju s pristojnimi upravnimi organi in celjsko trgovino, da bi pravočasno zagotovili potrebne količine blaga. Tako je v letošnjem letu oblikoval skupaj s Celjsko mesno industrijo zalogo 100 ton zmrznjenega mesa ter jo sproščal v času največjega pomanjkanja svežega mesa. Čeprav ta količina ni takšna, da bi lahko v celoti za daljši čas zagotovila nemoteno oskrbo z mesom, je kljub temu v mnogočem pripomogla k boljši oskrbljenosti z mesom. Skupaj s trgovskimi delovnimi organizacijami je izvršni svet organiziral dodatne izmene v embalažah, kajti zaradi povečanih nakupov je zmanjkovalo blaga v manjših nakupnih enotah. V skladu z dogovorom v regiji je izvršni svet zagotovil dodatna sredstva za kritje nekaterih stroškov pri oskrbi s sladkorjem, tako da je trgovina lahko zagotovila zadostne količine tega blaga. Zaradi kritičnosti v oskrbi je občinski inšpektorat zagotovil stalen nadzor nad založenostjo maloprodajne mreže, tako da se pravočasno zaznajo vse spremembe v potrošnji in se zato lahko pravočasno ustrezno ukrepa proti preprečitvi večjega pomanjkanja. Seveda velja to le za blago, ki ga je na jugoslovanskem tržišču možno tako ali drugače preskrbeti; ne velja pa to za zalogo, ki je zaradi različnih vzrokov v stalnem večjem deficitu (pralni praški) ali pa, ki je vezano na zagotovitev deviz za uvoz (kava, južno sadje).

Eden od vzrokov, da prihaja do težav pri oskrbi, je tudi ta, da združevanje dela in sredstev med proizvodnjo in blagovnim prometom ni dalo zaželenih rezultatov. Vzrokov za to je več: od tega, da je v zadnjem času prihajalo do močnih teženj zapiranja v lokalna — občinska in republiška tržišča, do tega, da je ekonomski položaj trgovine s prehrabnimi proizvodi relativno zelo skromen. Zato

je prišlo do pojave, da ta trgovina ne more povečati sredstev za razširitev materialne osnove dela, niti ne more v zadostni meri povečevati sredstva za tekoče pokrivanje zalog ob nenehni rasti cen. Zato trgovina omejuje določene zaloge tudi osnovnih vrst prehrabnega blaga, ker nima dovolj obratnih sredstev.

Glede na vse te težave lahko ocenimo, da je bila preskrba v občini v primerjavi z nekaterimi drugimi področji v republiki in državi relativno zadovoljiva, saj v času mrzličnih nakupov osnovnih prehrabnih proizvodov v Celju ni primanjkovalo olja, sladkorja, moke, testenin, riža in soli, z izjemo kave in detergentov. Ob tem je treba oceniti, da bo treba za boljšo oskrbljenost v prihodnje marsikaj popraviti v drobnih organizacijskih prijemih, saj se je večkrat dogodilo, da je bilo določeno blago v zadostnih količinah pri grosistu, medtem ko ga je primanjkovalo v maloprodajni mreži. Za dokaj uspešno obvladovanje nakupnih mrzlic v Celju lahko pohvalimo dobro sodelovanje med izvršnim svetom, občinskim inšpektoratom, republiškim komitejem za tržišče in splošne gospodarske zadeve, zavodom SRS za rezerve in trgovino v Celju.

Zagotavljanje nekaterih osnovnih prehrabnih proizvodov

1. Moka, kruh

V občini potrebujemo letno okoli 1.600 ton pšeničnih mok in okoli 5.100 ton raznovrstnega kruha, kar skupaj predstavlja okoli 5.700 ton pšeničnih mok, vrednostno pa to znese okoli 66 milijonov din. V letošnjem letu nastajajo težave pri zagotavljanju zadostnih količin pšenice zaradi znanih zvišanj cene pšenice na tržišču od tiste cene, ki jo je predpisal ZIS. Poleg tega so potrebna sredstva še za avanse in različna sovlaganja.

2. Sladkor kristal

Za potrebe občine potrebujemo letno okoli 1.500 ton sladkorja. Količine so v celoti zagotovljene, čeprav tudi tu nastopa obveza plačevanja avansov. Določen problem je v tem, da primanjkuje ustreznih skladiščnih prostorov, kajti v Celju je potrebno zagotoviti skladiščenje ne samo za potrebe občine, ampak tudi za regijske potrebe.

3. Olje — namizno

Letna poraba je okoli 730 ton. Ta količina je zagotovljena s pogodbami oz. s samoupravnimi sporazumi o trajnem poslovnem sodelovanju. Kot pri moki in sladkorju tudi tu nastaja obveza plačevanja avansov iz sovlaganja.

4. Sol, testenine, riž

Letno potrebujemo okoli 330 ton soli, 240 ton testenin in 120 ton riža. Teh proizvodov je dovolj, s pogodbami pa so pokrite vse potrebe. Občasno pomanjkanje testenin v letošnjem letu je treba pripisati nepravčasni spremembi cen zaradi porasta cen moke.

5. Detergenti

Letna potrošnja detergentov je okoli 1.000 ton. Ta količina je v celoti pokrita s pogodbenimi in samoupravnimi sporazumi, vendar zaradi znanega pomanjkanja surovin vse pogodbe verjetno ne bodo izpolnjene. Zato dobiva trgovina občasno določene količine detergentov iz republiških rezerv. V 1. polletju letos je na celjski trg prišlo 6 % več detergentov kot v preteklem letu v istem obdobju.

6. Sveže meso

Problematika oskrbe s svežim mesom je že dalj časa znana in je odvisna od pravilnega oblikovanja odkupnih cen živine. Čeprav so se skupne cene živine pred kratkim povečale, to povečanje ni v skladu z oblikovano skupno ceno živine na trgu; prav tako ne odgovarja paritetnim odnosom cene krmil, ki se prosto oblikujejo, zato bodo težave pri tovrstni preskrbi ostale še nekaj časa. Za občino Celje je letno potrebno okoli 650 ton svinine, 1.100 ton govedine in 800 ton perutnine.

S tem poročilom, ki je nastalo v sodelovanju z delovnimi organizacijami, ki so v Celju zadolžene za preskrbo, smo hoteli na kratko osvetliti stanje in probleme, ki se pojavljajo pri nemoteni oskrbi tržišča z nekaterimi osnovnimi proizvodi široke potrošnje. Tako delovne organizacije, ki preskrbujejo naše tržišče kot tudi vsi pristojni organi bodo še naprej spremljali položaj na tržišču in v okviru svojih možnosti zagotavljali čimboljše pogoje za nemoteno oskrbo.

(Nadaljevanje s 5. strani)

videvamo, da bo treba na prevcz čakati dalj časa, damo opečencu večkrat po malem piti hladn sladki čaj ali limonado z dodatkom jedilne soli ali kuhinjske soli (na 1 liter tekočine 1 žličko).

Delavci v industriji ali udeleženci v prometu utrpijo včasih tudi opekline zgornjih dihalnih poti, ki nastanejo zaradi vdihovanja vročega zraka (eksplozija parnega kotla, goreče vozilo, požar ipd.). V tem primeru sluznica zgornjih dihal oteče in tak poškodovanec se lahko zaduši. Prva pomoč pri tem je hladen obkladek na vrat in čimprejšnji prevoz ponesrečenca v bolnišnico.

Kemične opekline so izredno nevarne, ker je prisotna poleg opekline, ki se naglo širi v globino, zastrupitev krvnega obtoka s strupenimi snovmi. Od kislin je za kožo najmanj nevarna solna kislina, medtem ko sta solitna in fluorovodikova kislina izredno nevarni.

Kislina povzroči na koži najprej trdo suho in nagubano skorjo, ki kožo izsuši. Ko kraste odpadejo, so pod njimi globoke rane.

Lugi kožo razmehčajo in polagoma pronica v globino. Koža postane vlažna, sluzasto mehka in nabrekla.

Ker kemikalije hitro pronicajo v globino in tam povzročajo razjede, je potrebno, da jih iz kože čimprej odstranimo, oziroma čimbolj razredčimo.

Torej, jedkovino je potrebno čimprej odstraniti s kože!

Če se je poškodovanec polil čez obleko, mora to čimprej sleči, ker je prepojena s kemikalijami. Jedkovino najhitreje razredčimo z izpiranjem z velikimi količinami vode. Sledi postopek nevtralizacije, ki jo dosežemo s sredstvom nasprotnega učinka. Tako so kemična sredstva proti kislinam blage lužnate raztopine, kot so: raztopina sode ali milnica, proti lugom pa blage kisle raztopine kot so limonin sok, razredčen kis (pol kozarca na 1 liter vode).

Po nevtralizaciji opečeni predel še enkrat izperemo s čisto vodo, obrišemo in pokrijemo s sterilno gazo ter poškodovanca čimprej pošljemo k zdravniku.

Opekline je ena najgrozovitejših poškodb, ki lahko človeka onesreči za vse življenje. Mnogo opeklin nastane zaradi nepravilnega ravnanja in nepoučenosti, mnogo trajnih posledic pa zaradi nepravilne prve pomoči.

Zato so preventivni ukrepi najmočnejše orožje za preprečevanje kakršnihkoli opeklin. Osnovno znanje prve pomoči pa bo nas ali sodelavce rešilo morebitnih težjih posledic ali celo invalidnosti.

Z. I.

(Povzeto iz glasila ŽELEZAR del. kolektiva SŽ Železarna Jesenice — št. 34 1980)

Občina Celje
Komite za družbenoekonomski razvoj

Plavžarji na izletu

Po nekajkratni preložitvi, predvsem zaradi neprekinjenega obratovanja TH peči in odlivanja tekočega železa, so se plavžarji 24. oktobra vendarle zbrali pred železniško postajo v Storah ob 6. uri zjutraj in krenili z Izletnikovim avtobusom na pot. Izlet, v katerem naj bi bil zajet ogled kulturnih znamenitosti in spomenikov iz NOB, je predvidel sindikat EPA v Ptuj in čez Pohorje nazaj v Štore.

Tako je bilo večini plavžarjev na izletu ugodeno, da so si lahko temeljito ogledali Ptujski grad s pomočjo vodiča, ki je obširno govoril o zgodovini gradu v najstarejšem mestu na Slovenskem in menjajočih se gospodarjih gradu, ki so bili takrat, ko so vladali, strah in trepet za svoje podložnike ali brezpravni kmečki življev v Podravini. Obširno je tudi razložil zgodovino mesta Ptuja za časa NOV in opisal razstavljene predmete v muzeju revolucije, od raznega orožja do portretov prvoborcev mesta Ptuja, ki so bili Dušan Kveder, Lacko in drugi. Poleg teh so razobešeni po stenah tudi grozljivi nemški razglasi, na katerih je vpisano mnogo imen ustreljenih rodoljubov, ki so se tako ali drugače pregrešili zoper takratno nemško oblast.

Z zanimanjem so si plavžarji ogledovali stare zgodovinske predmete, ki so jih uporabljali graščaki v 16. stoletju in ki so razstavljani v mnogih grajskih sobanah, od porcelana do velikih dragocenih slik in velikanskih gobelinov, ki so jih šivale sužnje po več deset let, potem razni godalni instrumenti ter pohištvo. Na koncu je bila moderna galerija. Poleg tega je bilo razstavljeno tudi mnogo starega orožja, za katerega je bilo največ zanimanja in najbolj občudovano. Sicer pa so vsi predmeti tako privlačni in zanimivi, da se jim človek ne more kar tako izogniti. Plavžar Selimović, doma iz Bosne je dejal: »Ej, bogami, za sve ovo bi trebao jedan mjesec dana, da bi sve pregledao i ne samo jedan sat, jer to je zaista premalo.«

Takega mnenja so bili tudi nekateri drugi, saj je zares zanimivo ogledovati si stare predmete, ki so jih izdelali natančni in dobri mojstri. O njihovi neprecenljivi vrednosti smo še dolgo razpravljali v avtobusu, ki je vozil proti Mariboru v prelepem sončnem dnevu, ki je pripomogel k dobremu razpoloženju. Vzdušje v avtobusu je bilo odlično in oglašila se je tudi harmonika, ki jo je igral mladi harmonikar Pajk. Sam predsednik sindikata je razdelil še zadnje kapljice »kačje sline, vendar jo je bilo premalo, da bi se oglašila pesem, kot je to v navadi Slovincem.

Tako židane volje, saj je vsak pustil svoje skrbi doma, smo ob dvanajsti uri prispeli na vrh Pohorja do Areha. Program je predvideval, da še pred kosilom, ki smo ga imeli naročenega v PD Glažuta, obiščemo spominski park Šumik in partizansko grobišče legendarnega Pohorskega bataljona na Osankarici. Tedaj pa se je zataknilo: šofer namreč ni hotel zapeljati avtobusa z asfalta in peljati naprej po makadamski

cesti, dolgi nekaj kilometrov, čeravno mu je vodstvo izleta zagotavljalo, da je cesta pregledana, povsod prevozna in ni nobene nevarnosti za avtobus, da bi kje zdrknil pod cesto. Toda šofer je vztrajal pri svojem: še več, tudi nazaj na PD Glažuto, ki je oddaljena od asfaltne ceste le tri kilometre, ni hotel peljati, pa čeprav drugi avtobusi vozijo tam skoraj vsak dan.

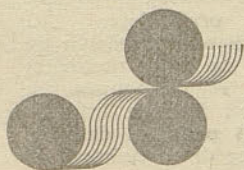
Nič zato, so si rekli plavžarji, se bomo pa naučili svežega zrak, ki smo ga še kako potrebni in šli smo peš. Namenili smo se kar po bližnjici, čez strmo pobočje; toda tam se je zataknilo Riki in Lidiji, ki nista vajeni hribov, vendar jima je takoj priškočil na pomoč izkušeni hribo-lazec in profesionalni planinec Bojan Sedlar in ju varno pripe-ljal v dom. Ko so za njimi prišli vsi drugi in posedli za mize, nam je prijazen gostilničar Kamerički pričel nositi kosilo, pri katerem so nam najbolj teknil domači žganci, zabeljeni z ocvirki in gobja juha. Po izdatnem kosilu je po stari navadi prišla na mizo tudi zlahna kapljica in družba se je razživila.

Oglasila se je harmonika in poskočne polke so privabile plesalce, da so zaplesali, sprva bolj zadržano in posamično, potem pa zmeraj več. Nazadnje je morala zaplesati tudi najstarejša med vsemi, že upokojena Marica. Tako je torej prišel ta dan vsak plavžar na svoje: eni so plesali, drugi prepevali stare slovenske pesmi in tretji, ki so se malo nacukali, so se zabavali z domačimi živalmi, ki jih pri dobrem gospodarju Kameričkem ne manjka. Zgodilo se je celo to, da je nekdo božal mačka in ga ob tem nazival za psa; ko pa ga je muc opraskal, se je šele zavedel svoje zmote. Seveda je bila ta zmotna zaigrana za šalo, vendar so jo šaljivci vzeli resno in bilo je veliko smeha ter zafrkavanja, kar je zadevo naredilo še bolj zabavno in mikavno.

Vsega je enkrat konec, tako se je tudi slavlje počasi iztekalo in prenekateremu udeležencu se je tožilo po teh lepo preživetih trenutkih v čisti naravi, ko se je bilo treba odpraviti domov. Ni čudno, če si je kdo zaželel ostati na Pohorju, ko se je spomnil, da kot plavžar vdihava leto za letom strupene pline. Tako smo na koncu izleta v Storah vsi udeleženci izrazili željo, da bi takšna in podobna srečanja še ponovili.

Za lahko noč smo si podali roke ter se pristrčno zahvaljevali predsedniku sindikata EPA tov. Vrečku, ki je dobro vodil izlet in poskrbel za prijetno vzdušje in počutje.

Janez Tajnikar

slovenske
železarne
ljubljana

iz krajevnne skupnosti ŠTORE

Izobraževalni tečaji

Na predzadnji seji sveta štorske krajevnne skupnosti so člani sveta sprejeli sklep o izobraževanju prebivalcev v skladu z vojaškopoličnim položajem v svetu, možnostjo napada na SFRJ in o nalogah delovnih ljudi in občanov v splošnem ljudskem odporu in družbeni samozaščiti. Naloga je bila zaupana krajevni organizaciji Zveze rezervnih vojaških starešin. Predavateljci Franci Kavka, Jože Gabršček, Milan Zibret in Roman Zupšek so svojo nalogo odlično opravili. To je bilo prvo od serij predavanj, ki bodo organizirana vsako leto do leta 1985.

Na izobraževanje je bilo vabljenih 2.200 krajanov Štor in okolice, zato so bila predavanja organizirana po območjih. Vseeno se 500 občanov ni udeležilo predavanj in bodo zanje tečaji ponovljeni naknadno. Iz bilance je razvidno, da sta najboljše udeležbo zagotovili območji Ogorevc in Pečovje — Laška vas.

Hkrati s predavanji za krajan Štor so potekali tudi tečaji za obveznike civilne zaščite v Železarni. V tednu in pol so kandidati poslušali v popoldanskem času 30 ur predavanj, odziv pa je bil na zavidljivi ravni skoraj stoodstoten. Teme, kot Prva medicinska pomoč, Zaščita pred požarom, Radiološka, kemična in biološka dekontaminacija, Jedrsko orožje in druge, so bile nadvse zanimive in so zato vzbudile veliko zanimanje poslušalcev — obveznikov CZ.

Kaj vemo o civilni zaščiti?

Potem, ko je bil sprejet zakon o družbeni samozaščiti, ki ji daje še poseben pomen zadnji kongres ZKS, je civilna zaščita kot del DS organizacijsko še posebej zaživela. Odbori v krajevni samoupravni skupnosti in sindikalne organizacije v delovnih kolektivih skrbijo za izvajanje nalog iz programa civilne zaščite. Korenine civilne zaščite izvirajo pri nas iz NOB, ko je civilno prebivalstvo na tisoč načinov pomagalo oboroženim partizanskim formacijam v okupiranih krajih in v zaledju. Anglija bi utrpela v drugi svetovni vojni mnogo več žrtev, če ne bi imela dobro organizirane civilne zaščite. Isti primer je z do tal porušeni Dresdenom, katerega bombardiranje je zahtevalo 4.000 žrtev. V moderni vojni je največ žrtev med civilnim prebivalstvom. V prvi svetovni vojni je bilo le 5 % žrtev med civilisti vojskujočih se dežel; vse ostalo, torej 95 % je odpadlo na vojake. Vietnamska vojna je bila pravo nasprotje: kar 95 % od vseh žrtev vojne je utrpelo civilno prebivalstvo.

Znan Titov rek: »Več znoja v miru, manj krvi v vojni,« je izredno aktualen in ga v naši druž-

bi programsko izpolnjujemo z usposabljanjem na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite. Ustrezna aktivnost, organizirnost in usklajeno delovanje vseh občanov in struktur v krajevni skupnosti, občini, republiki in federaciji nam zagotavljajo, da:

- v primeru potrebe drug drugemu pomagamo,
- varujemo in rešujemo svoje in družbeno imetje,
- ukrepamo ob naravnih nesrečah, izrednih razmerah in vojnih akcijah.

Za izvajanje nalog imamo: splošne enote civilne zaščite, specializirane in združene enote.

V organizaciji civilne zaščite imajo pomembno mesto gasilska društva. Vsi smo zato dolžni vložiti nekaj svojega truda v stvar, ki nam je vsem v prid.

Do leta 1985, ko bo končan program izobraževanja prebivalstva (pripadniki CZ se teoretično in praktično usposabljaajo vseskozi), lahko upamo, da bo vsak krajan Štor in zaledja znal reagirati na vse neobičajne prilike v svojem okolju, kar je tudi namen široko zasnovanega programa družbene samozaščite in civilne zaščite.

Jok

Pa še to

V Nürnbergu se je pričelo 20. novembra 1945 sojenje nacističnim vojnim zločincem, ki je trajalo do 3. septembra 1946. Mednarodno vojaško sodišče so sestavljali predstavniki Sovjetske zveze, ZDA, Velike Britanije in Francije. Obtoženih je bilo 24 nemških vojnih zločincev; med njimi je bilo 12 obsojenih na smrt z obešenjem (Göring, Ribbentrop, Keitel, Kaltenbrunner, Rosenberg, Frick, Franck, Streicher, Sauckel, Jodl, Bormann, Seyss-Inquart), na dosmrtno ječo Hess, Funk, Reader, na 20 let Schirach in Speer, na 15 let Neurath, na 10 Doenitz, medtem ko so bili oproščeni Schacht, von Pappen in Fritzsche; v zaporu je napravil samomor Ley, Kruppu pa so sojenje odložili.* Jugoslavija je poslala v Nürnberg delegacijo in z njo sodelovala v procesu; delegacija je predložila temeljno poročilo in dokumentarni film ter vrsto dokumentov, ki so jih glavni tožilci uporabili med procesom kot dokazno gradivo.

* V noči pred usmrtnitvijo se je zastrupil Göring.

R. U.

KADROVSKE VESTI

V mesecu oktobru so bile v naši delovni organizaciji združenega dela naslednje kadrovske spremembe:

Novi člani naše delovne organizacije

Marušek Franc, KV el. mehanik — elektroobrat; Tuhtar Milan, NK delavec Jeklarna; Vetič Vojko, KV el. mehanik — el. plavž; Žekar Marjan, PK voznik viličarja — livarna II; Pompe Silvester, KV strojni ključavničar — MO valji; Verk Marjan, NK delavec — valjarna I; Veselelinovič Slobodan, KV RTV mehanik — merilna služba; Čavš Boris, NK delavec — TT obdelava; Zukić Savud, KV livar — livarna II; Korez Janko, NK del. — jeklarna; Čretnik Zdravko, KV RTV mehanik — merilna služba; Sok Srečko, VŠ ekonomist — DS za komercialne posle; Tramšek Viktor, PK voznik viličarja — livarna II; Salkanović Suljo, PK strugar, varilec — TT obdelava; Kink Venčeslav, NK delavec — livarna I; Lišec Anton, NK delavec — jeklarna; Iskrač Alojz, NK delavec — jeklarna; Sanc Franc, NK delavec — jeklarna; Skenderović Ismet, NK delavec — liv. II; Fric Stefan, NK delavec — valjarna I; Polajžer Branko, NK delavec — livarna II; Potočnik Franc, NK delavec — valjarna I; Mastnak Ciril, KV avtomehanik — TT montaža; Ivič Branko, NK delavec — valjarna II; Čerenak Sonja, SS kemijski tehnik — TOZD KK; Kladnički Drago, NK delavec — valjarna I; Skale Jožef, NK delavec — livarna I; Kapun Zdravko, NK delavec — livarna II; Veladžić Zijad, NK delavec — valjarna I; Bulić Zoran, KV strugar — MO valji; Sahitaj Nezir, NK delavec — liv. I; Kahirimano- vič Zojad, NK delavec — jeklarna; Brečko Alojz, KV avtomeh. — TT montaža; Kaderov Dragan, NK delavec — jeklarna; Roje Vojko, KV avtomehanik — TT montaža; Gligorič Čedo, NK delavec — jeklarna.

Iz JLA so se vrnili

Strašek Drago, KV strojni ključavničar — vzdrž. tr. sredstev; Ojsteršek Franc, PK strugar — TT obdelava; Karabašić Mirsad, KV strojni ključavničar — mehanična delavnica; Gorjup Marjan, KV strugar — MO valji; Preložnik Franc, KV avtoelektrikar — TT montaža; Arzenšek Jože, KV rezkalec — mehanična delavnica; Pandžić Krešo, KV ključavničar — mehanična delavnica.

Izključeni iz delovne organizacije zaradi neopravičenih izostankov z dela so bili

Vojič Branko, NK delavec — transport; Špacapan Stanko, PK strugar — MO valji; Mikša Antun, VK delavec — jeklarna; Grlič Ivo, NK delavec — livarna II; Žerak Alojz, NK delavec — livarna II; Slovinec Ivan, NK delavec — livarna I; Avgustinič Franc, KV strugar — valjarna II; Hotič Fikret, NK delavec — komunalna; Avdič Mumin, NK delavec — valjarna II; Sejdić Imer, NK delavec — livarna II; Ivanko Ivan, KV orodjar — mehanična delavnica; Vuković Milenko, NK delavec — livarna II; Amanović Fuad, NK delavec — TT obdelava; Koleč Josip, NK delavec — livarna II; Seruga Dušan, KV rezkalec — obdelovalnica valjev; Baručić Fikret, NK delavec — valjarna II; Slomšek Branko, KV avtomeh. — TT montaža.

V JLA so odšli:

Oprešnik Janez, KV strugar — MO valji; Bosak Milan, KV valjar — valjarna II; Šlogar Alojz, KV strojni ključavničar — mehanična delavnica; Kidrič Zdravko, KV strojni ključavničar — valjarna II; Kragolnik Ivan, KV avtomehanik — TT montaža; Eših Stanislav, SS metal. tehnik — priprava livarne I; Pevec Alojz, KV strugar — MO valji; Pintar Stanislav, KV strojni ključavničar — vzdrž. tr. naprav; Vražič Jože, KV strojni ključavničar — mehanična delavnica; Krajnc Milan, KV obratni elektrikar — el. obrat; Zapašek Damjan, dipl. stroj. ing. — DS PP; Gajšek Roman, KV el. mehanik — merilna služba; Kovačič Jurij, KV mehanik kmet. strojev — TT montaža; Karadžić Emsud, KV strojni ključavničar — mehanična delavnica; Gajšek Martin, SS strojni tehnik — mehanična delavnica; Klajnshek Janez, KV vodovodni instalater — mehanična delavnica; Oblak Peter, KV strojni ključavničar — MO valji; Golež Cvetko, KV mehanik kmet. strojev — TT montaža; Mihelčič Jože, KV strugar — MO litina; Gajšek Alojz, ing. strojništva — priprava jeklovleka; Zdravko Galun, KV strugar — obdelovalnica litine.

Z odpovednim rokom so odšli

Povalej Boža, KV kuharica — gostinska enota; Savič Rajko, NK delavec — livarna II; Nuzdič Ljubo, PK varilec — jeklarna; Savič Zarko, KV žerjavovodja —

valjarna I; Pašić Ljubo, NK delavec — valjarna I; Cinac Zuhdija, NK delavec — valjarna I; Čalič Dušan, NK delavec — valjarna II; Omanović Fuad, NK delavec — TT obdelava; Doberšek Alojz, PK rezalec — valjarna II; Gajšek Marjan, ekonomist — transport; Spolenak Jože, NK delavec — jeklarna; Ferlič Dar-ko, KV avtomehanik — TT montaža; Šeško Karl, KV prodajalec — DS komerciala.

Zaradi negativne ocene v poizkusni dobi so odšli

Milanović Dragan, NK delavec — transport; Strakl Iztok, RTV mehanik — elektroplavž; Gjerkeš Stefan, KV strojni ključavničar — valjarna II; Mehmedagić Suad, NK delavec — jeklarna; Sanc Franc, NK delavec — jeklarna; Dizdarevič Hamdija, NK

delavec — jeklarna; Kladnički Drago, NK delavec — valjarna I; Baručić Rifat, NK delavec — liv. II; Maduna Marko, NK delavec — livarna II.

Na novo življenjsko pot so stopili

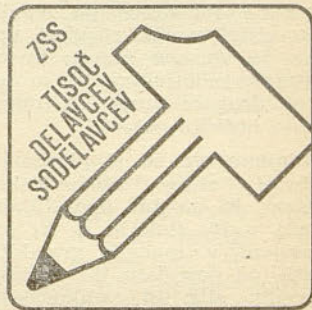
Bercko Jože — mehanična delavnica, Zdošek Vlado — kontrola kakovosti; Florjančič Rasti — mehanična delavnica.

Vsem želimo obilo družinske sreče.

Naraščaj v družini so dobili

Belina Anton — valjarna I; Ratajc Franc — transport; Petek Jože — valjarna I; Tovornik Franc — žel. transport; Vrbovšek Leopold — DS za finance; Savič Milovan — žel. transport. Vsem iskreno čestitamo.

DELO MLADINE

Delo pri mladini je bilo vedno pestro. Udeležuje se pohodov, organizira delo v mladinskih delovnih brigadah, sodeluje pri oblikovanju in načrtovanju gospodarske politike v DO, KS, občini, sodeluje z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami. Na kratko povedano, mladina mora delati in biti vključena na vseh področjih. Ob neki priložnosti je Tito rekel: »Ne moremo namreč čakati, da bi mlad človek postal starejši in se šele nato uveljavil kot aktiven član naše družbene skupnosti.« Danes si bomo ogledali, kako poteka delo in utrip mladih v eni izmed 18 OO ZSMS v naši DO, in sicer OO ZSMS TOZD transport.

OO ZSMS TOZD transport šteje skupno 26 mladincev. Ustanovljena je bila 16. junija 1980. Da je kar najbolj uspešno pričela z delom, ima veliko zaslugo predsednik OO ZSMS Horvat Milan. Mladi so razkropljeni po skupinah v Štorah I in Štorah II.

— železniški transport 9 mladincev
— cestni transport 7 mladincev
— transportna skupina 10 mladincev
— transportna služba 1 mladinec

Delajo v tri, oziroma štiri izmanskem ritmu dela in so vedno v gibanju — na terenu. Takšno delo je zelo naporno in utrujajoče, kar onemogoča, da bi se posamezni mladinci s polno energijo vključili v delo OO ZSMS.

Razdrobljenost mladincev po DO so rešili z organizacijo. Iz vsake skupine so izvolili po dva delegata v predsedstvo OO ZSMS. Vsak član predsedstva pa je odgovoren za svoje področje; poročanje iz sej samoupravnih organov, šport, kultura itd. Izdelali so tudi program dela za leto 1980, ki ga do potankosti iz-

polnjujejo. Pri svojem delu dobijo popolno podporo in pomoč ostalih DPO v TOZD, kakor tudi od samega vodstva TOZD. Sedaj ravno pripravljajo gradivo za izdajo internega glasila. Izvedli so dve delovni akciji čiščenja industrijskih tirov. Akcija ima dva pomena: prvi je skrb za čisto okolje, drugi pa povečati varnost premikalnega osebja na industrijskih tirih. Nabrano staro železo so stehali in ga prodali. Tako imajo sedaj na svojem žiro računu skoraj en stari milijon dinarjev. Del denarja so že koristili za organizacijo ogleda zagrebškega velesejma transportnih vozil in naprav. Ostanek pa bodo porabili za organizacijo še ene strokovne ekskurzije, pokritje stroškov izdaje internega glasila, športno srečanje v TOZD. Načrtov za delo je še veliko in volje tudi.

V. Kocman

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega ljubega moža, očeta, starega očeta in brata

FRANCA PUSTKA

se iskreno zahvaljujemo Železarni Store za darovano cvetje in godbi na pihala, ki ga je spremljala na njegovi zadnji poti. Najlepše se zahvaljujemo tudi tov. Borisu Malcu za besede, izrečene ob odprtem grobu.

Žalujoča žena, sin Franci in hči Milena z družino

STORSKI ŽELEZAR — Glasilo OZD Slovenske železarne ŽELEZARNA STORE — Izhaja dvakrat mesečno — Uredniški odbor: Gra- dišnik Frido, Tomažin Anica, Knez Peter, dipl. ing., Kavka Franc, Renčelj Vlado, Uršič Rudi, Zelič Franc, ing., Zmahar Ivan — odgo- vorni in glavni urednik: Kavka Franc, pomočnik urednika: Uršič Rudi. Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo Ljubljana, je časopis oproščen davka od prometa proizvodov (št. 421-1/72 z dne 20. 2. 1974) — Tisk: AERO Celje — TOZD grafika — Rokopisov ne vračamo.